

ОБҐРУНТУВАННЯ ІНДИКАТОРІВ ОЦІНКИ РІВНЯ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Кожушко Ольга Вікторівна

Анотація

В статті обґрунтовано та запропоновано індикатори оцінки рівня захисту інтелектуального капіталу промислового підприємства.

Вступ. Зростання частки інтелектуального капіталу в структурі капіталу підприємства за останні роки зумовлює необхідність оцінки рівня його захисту як у поточній діяльності підприємства, так і при оцінці бізнесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методологічні засади управління інтелектуальним капіталом висвітлені в роботах вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Л. Едвінссон [11], М. Мелоун [11], Т. Стюарт [8], Т. Шульц [15], В. М. Геєць [3], О. В. Кендюхов [4], О. В. Шкурупій [10], А. А. Чухно [9] та багатьох інших.

У роботах цих авторів розкриті питання сутності та структуризації інтелектуального капіталу, методи оцінки його вартості, підходи, інструменти і методи формування й управління ним. Проте питання, пов'язані з захистом інтелектуального капіталу в умовах глобалізації та інтелектуалізації суспільства тільки починають розглядатися вченими-економістами.

Результати дослідження. Аналіз сучасної вітчизняної та зарубіжної наукової літератури, присвяченій управлінню інтелектуальним капіталом підприємства, дозволяє зробити висновок, що питання дослідження рівня захисту інтелектуального капіталу носять фрагментарний характер.

Відсутність наукових розробок з цієї проблеми, на думку автора, зумовлена наступними причинами:

1) складові інтелектуального капіталу нематеріальні за своєю сутністю, їх вартість неможливо визначити за допомогою традиційного інструментарію;

2) не всі інтелектуальні блага піддаються безпосередньому ринковому оцінюванню;

3) не існує єдиної загальноприйнятої уніфікованої методики оцінки інтелектуального капіталу;

4) динаміка вартості інтелектуального капіталу не завжди підпорядковується певній загальній закономірності та є індивідуальною [5, с. 169].

Крім того, труднощі оцінки захисту інтелектуального капіталу промислових підприємств машинобудівної галузі обумовлені і специфікою виробництва промислового продукту, яка полягає у тому, що в процесі промислового виробництва виготовляються матеріальні цінності. Тобто особливість промислового продукту обумовлена основними його рисами:

конкретною формою (має фізичні характеристики);

необмеженістю у часі (значний строк корисного використання);

невідокремленістю від кваліфікації персоналу (можливість постійного його вдосконалення).

Водночас дослідження робіт зарубіжних та вітчизняних вчених з проблем аналізу стану інтелектуального капіталу дозволив виокремити певні характеристики інтелектуального капіталу, що призводять до складності його захисту і розробки відповідних універсальних методичних підходів:

1) невизначеність інтелектуального капіталу як фундаментальна властивість будь-якого процесу створення нового знання. Дана властивість пов'язана з тим, що, як правило, процес створення нового знання вважається сингулярним, а минулі події і досвід не можуть служити надійною основою для його оцінки. У цій ситуації цінність нового знання стане відомою тільки після досвіду його використання [12];

2) неприйнятність інтелектуального капіталу - принципова можливість копіювання окремих елементів інтелектуального капіталу з мінімальними витратами для імітатора [12];

3) неподільність інтелектуального капіталу. У зв'язку з тим, що інформація неподільна, покупець не може купити тільки необхідний об'єм інформації і

вимушений купувати єдиний блок, що включає зайву інформацію [12];

4) закон зростаючого прибутку від використання інтелектуального капіталу характеризується індивідуальністю динаміки вартості інтелектуального капіталу. Так, при використанні знання, тобто для його обміну з іншою стороною, його вартість не зменшується, як у випадку з матеріальними активами, а збільшується. Явне знання за інших рівних умов оцінюється дорожче, ніж неявне, оскільки ним може скористатися інший користувач [14].

5) специфічність інтелектуального капіталу. Ця характеристика пов'язана з взаємопов'язаністю окремих елементів інтелектуального капіталу один з одним, що породжують певний синергетичний ефект. В цьому випадку вартість інтелектуального капіталу як однієї системи компонентів збільшується в порівнянні з сумою окремих елементів. Специфіка інтелектуального капіталу як особливої форми капіталу характеризується позитивним ефектом масштабу, позитивними мережевими ефектами, з одного боку, і частковою виокремленістю, ризикованістю і неліквідністю — з іншого [13].

Доцільно зауважити, що, на думку автора, для діагностування стану управління захистом інтелектуального капіталу промислового підприємства, слід розробити систему індикаторів оцінки рівня захисту інтелектуального капіталу.

Необхідність такої системи визначається наступним причинами:

- 1) в управлінських цілях – для оцінки діяльності персоналу підприємства;
- 2) з метою оцінки окремих складових інтелектуального капіталу підприємства, а саме структурного капіталу та людського капіталу;
- 3) для визначення ринкової вартості бізнесу;
- 4) для залучення інвестицій та в деяких випадках оцінки рівня захищеності частки виробленого інноваційного продукту;
- 5) з метою формулювання стратегії підприємства та оцінки її виконання;
- 6) ухвалення рішення з приводу диверсифікації і розширення

підприємства [5, с. 434].

Необхідно зауважити, що під оцінкою рівня захисту інтелектуального капіталу в загальному значенні автор розуміє результат визначення та аналізу якісних та кількісних характеристик об'єкту оцінювання. У вузькому значенні – це процес встановлення значимості складових інтелектуального капіталу. Оцінка рівня захисту інтелектуального капіталу передбачає розрахунок комплексу індикаторів, оскільки сам процес захисту припускає реалізацію величезної кількості функцій, якість виконання яких досить складно оцінити. При цьому в даному випадку під індикатором розуміється економічний показник, що характеризує рівень захисту інтелектуального капіталу. Автором пропонуються такі напрямки оцінки рівня захисту інтелектуального капіталу:

1) загальна оцінка рівня захисту інтелектуального капіталу промислового підприємства;

2) оцінка рівня захисту складових інтелектуального капіталу промислового підприємства.

Загальну оцінку доцільно використовувати при порівнянні підприємств в межах однієї галузі, при операціях купівлі-продажу бізнесу, а також при оцінюванні бізнесу інвесторами. Такі оцінки переважно містять дані фінансового стану підприємства, оцінку його ділової активності, рентабельності, тощо [7, с. 191].

Для загальної оцінки рівня захисту інтелектуального капіталу машинобудівних підприємств були обрані наступні індикатори: коефіцієнт фінансової автономії; коефіцієнт покриття довгострокових вкладень; рентабельність сукупного капіталу; рентабельність власного капіталу; коефіцієнт трансформації або коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; показник фінансового ризику; продуктивність праці; коефіцієнт Бівера та коефіцієнт стійкості економічного росту. Розрахунок цих індикаторів проводився за допомогою Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та

ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджених наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. N 14 в редакції наказу Міністерства економіки України від 26.10.2010 N 1361 [6].

Варто звернути особливу увагу не те, що наведені індикатори враховують тільки кількісні характеристики діяльності підприємства, які дозволяють, насамперед, окреслити стійкість підприємства до загроз, викликаних внутрішніми та зовнішніми факторами, а також можливість протистояти таким загрозам, використовуючи наявні фінансові, матеріальні та трудові ресурси. При цьому до уваги не приймаються якісні індикатори, які хоча й можуть скоректувати рівень захисту інтелектуального капіталу з урахуванням ступеня впливу, наприклад, людського чиннику, проте носять суб'єктивних характер та потребують від підприємства додаткових витрат на аналітичні роботи.

Визначившись з індикаторами загальної оцінки рівня захисту інтелектуального капіталу промислових підприємств, доцільно дослідити й індикатори його поелементної оцінки. При цьому необхідно зауважити, що кожна складова інтелектуального капіталу несе певні функції, а отже потребує власних індикаторів оцінки рівня захисту. Однак, слід враховувати, що оцінка поелементного рівня захисту інтелектуального капіталу належить до методів внутрішньої діагностики та відображає ситуативний аналіз захисту елементів інтелектуального капіталу на різних рівнях управління, а також напрямки його використання чи змін у майбутньому. Такі оцінки є необхідними при здійсненні стратегічного аналізу напрямків змін на підприємстві, виробленні нових стратегій та формуванні конкурентних переваг [7, с. 181]. Крім того, такі показники можуть використовуватися в якості орієнтирів при виробленні стратегії підприємства по створенню, придбанню і використанню інтелектуального капіталу.

Варто звернути увагу, що індикатори поелементної оцінки визначають надійність захисту інтелектуального капіталу в розрізі кожної складової інтелектуального капіталу (таб.1).

Порядок розрахунку індикаторів оцінки рівня захисту складових елементів інтелектуального капіталу підприємства

Складова ІК	Найменування показника	Розрахункова формула	Позначення	Динаміка рівня захисту ІК
1	2	3	4	5
І. ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ				
ІК ЛЮДИНИ				
	Питома вага робітників з вищою освітою у середньообліковій численності персоналу підприємства ($K_{осв}$)	$K_{осв} = \frac{Ч_{осв}}{Ч_{ср}}$	$Ч_{осв}$ – кількість співробітників, які мають вищу освіту (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства); $Ч_{ср}$ – середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (визначається на підставі даних форми державного статистичного спостереження ф. № 3-ПВ «Звіт про використання робочого часу» рядок 3170, гр.2))	$\uparrow K_{осв} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
	Питома вага управлінського персоналу у середньообліковій численності персоналу підприємства (K_{yn})	$K_{yn} = \frac{Ч_{yn}}{Ч_{ср}}$	$Ч_{yn}$ – кількість управлінського персоналу (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{yn} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
	Коефіцієнт розвитку персоналу (K_{pn})	$K_{pn} = \frac{Tr}{Ч_{ср}}$	Tr – кількість навчальних програм, тренінгів (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{pn} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
	Рівень творчої активності персоналу ($P_{тв.акт.}$)	$P_{тв.акт.} = \frac{Ч_{сп.пр.}}{Ч_{ср}}$	$Ч_{сп.пр.}$ – кількість співробітників, кожний з яких зробив хоча б одну раціональну пропозицію чи винахід, одержав патент протягом року (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow P_{тв.акт.} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
Коефіцієнт динаміки адаптації нових співробітників ($K_{адан}$)	$K_{адан} = \frac{T_{адан} - T_{адан-1}}{T_{адан-1}}$	$T_{адан}$, $T_{адан-1}$ – час адаптації нових співробітників в базовому та попередньому періоді відповідно (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{адан} \rightarrow$ \downarrow рівня захисту ІК	

Продовження таб.1

1		2	3	4	5
КАПІТАЛ ЗНАНЬ	-	Частка витрат на заробітну плату в складі операційних витрат підприємства (K_{zn})	$K_{zn} = \frac{ЗП}{ОПВ}$	$ЗП$ – витрати на заробітну плату (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» - рядок); $ОПВ$ – операційні витрати підприємства (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» - рядок)	$\uparrow K_{zn} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
		Коефіцієнт рентабельності витрат на розвиток персоналу (P_{pn})	$P_{pn} = \frac{ЧП}{B_{п.к.н.с.}}$	$ЧП$ – чистий прибуток підприємства (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» - рядок) $B_{п.к.н.с.}$ – витрати на підвищення кваліфікації та навчання співробітників (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow P_{pn} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
		Питома вага витрат на підвищення кваліфікації та навчання співробітників у складі адміністративних витрат підприємства ($K_{в.п.к.н.с.}$)	$K_{в.п.к.н.с.} = \frac{B_{п.к.н.с.}}{AB}$	AB – адміністративні витрати підприємства (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» - рядок)	$\uparrow K_{в.п.к.н.с.} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
		Коефіцієнт плинності кадрів ($K_{пл}$)	$K_{пл} = \frac{Ч_{зв}}{Ч_{ср}}$	$Ч_{зв}$ – кількість звільнених працівників за певний період (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{пл} \rightarrow$ \downarrow рівня захисту ІК
		Коефіцієнт оновлення персоналу ($K_{он.пер.}$)	$K_{он.пер.} = \frac{Ч_{пр}}{Ч_{ср}}$	$Ч_{пр}$ – кількість прийнятих працівників за певний період (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{он.пер.} \rightarrow$ \downarrow рівня захисту ІК
КЛІЄНТСЬКИЙ КАПІТАЛ	-	Питома вага постійних клієнтів у загальній кількості клієнтів ($K_{пост.кл.}$)	$K_{пост.кл.} = \frac{Ч_{пост.кл.}}{Ч_{заг.кл.}}$	$Ч_{пост.кл.}$ – кількість постійних клієнтів (визначається на підставі анкетування співробітників підприємства); $Ч_{заг.кл.}$ – загальна кількість клієнтів (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{пост.кл.} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК

Продовження таб.1

1		2	3	4	5
КЛІЄНТСЬКИЙ КАПІТАЛ	-	Питома вага клієнтів, які повторно зробили замовлення, у загальній кількості клієнтів ($K_{повт.кл.}$)	$K_{повт.кл.} = \frac{Ч_{повт.кл.}}{Ч_{заг.кл.}}$	$Ч_{повт.кл.}$ – кількість клієнтів, які повторно зробили замовлення (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	↑ $K_{повт.кл.}$ → ↑ рівня захисту ІК
		Коефіцієнт довіри клієнтів ($K_{д.кл.}$)	$K_{д.кл.} = \frac{K_{повт.кл.t}}{K_{повт.кл.t-1}}$	$K_{повт.кл.t}$, $K_{повт.кл.t-1}$ – відповідно питома вага клієнтів, які повторно звернулися, у звітному та базовому році (визначаються емпіричним шляхом)	↑ $K_{д.кл.}$ → ↑ рівня захисту ІК
		Коефіцієнт надійності клієнтської бази ($K_{н.кл.}$)	$K_{н.кл.} = \frac{K_{пост.кл.t}}{K_{пост.кл.t-1}}$	$K_{пост.кл.t}$, $K_{пост.кл.t-1}$ – відповідно питома вага постійних клієнтів у звітному та базовому році (визначаються емпіричним шляхом)	↑ $K_{н.кл.}$ → ↑ рівня захисту ІК
		Питома вага витрат на формування та розвиток клієнтської мережі в складі витрат на збут підприємства ($K_{кл.}$)	$K_{кл.} = \frac{B_{кл.}}{B_{збут}}$	$B_{кл.}$ – витрати на формування та розвиток клієнтської мережі (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства); $B_{збут}$ – витрати на збут підприємства (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» - рядок)	↑ $K_{кл.}$ → ↑ рівня захисту ІК
ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КАПІТАЛ	Інноваційний капітал	Коефіцієнт оновлення виробництва ($K_{он.в}$)	$K_{он.в} = \frac{НПр}{ОВ}$	$НПр$ – кількість виробленої нової продукції (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства); $ОВ$ – загальний обсяг виробництва (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	↑ $K_{он.в}$ → ↑ рівня захисту ІК
		Коефіцієнт оновлення асортименту ($K_{он.ас}$)	$K_{он.ас} = \frac{P_{НПр}}{P_{заг}}$	$P_{НПр}$ – обсяг реалізації нової продукції (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства); $P_{заг}$ – загальний обсяг реалізації продукції (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» - рядок)	↑ $K_{он.ас}$ → ↑ рівня захисту ІК

Продовження таб.1

1	2	3	4	5	
ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КАПІТАЛ	Інноваційний капітал	Коефіцієнт інноваційності потенціалу (K_{in})	$K_{in} = \frac{IH_{np}}{IH_{отр}}$	IH_{np} - кількість інновацій, запропонованих даним підприємством (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства); $IH_{отр}$ - кількість інновацій в галузі (визначається на підставі статистичних даних по галузі)	$\uparrow K_{in} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
		Коефіцієнт наукомісткості (K_n)	$K_n = \frac{B_{ниокр}}{B_{ин.оп.в}}$	$B_{ниокр}$ - витрати на НІОКР (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства); $B_{ин.оп.в}$ - інші оперативні витрати підприємства (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» - рядок)	$\uparrow K_n \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
		Рентабельність продукції (P_{np})	$P_{np} = \frac{ЧП}{СС}$	$ЧП$ - чистий прибуток (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати»); $СС$ - собівартість продукції (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати»)	$\uparrow P_{np} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
	Процесний капітал	Коефіцієнт інформатизації документообігу ($K_{инф.док.}$)	$K_{инф.док.} = \frac{D_{ел}}{D_{заг}}$	$D_{ел}$ - кількість документів в електронному вигляді (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства); $D_{заг}$ - загальна кількість документів на підприємстві (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{инф.док.} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
		Коефіцієнт обслуговування обчислювальної техніки ($K_{обсл.о.т.}$)	$K_{обсл.о.т.} = \frac{ПК}{СА}$	$ПК$ - кількість персональних комп'ютерів на підприємстві (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства); $СА$ - кількість системних адміністраторів (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{обсл.о.т.} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
		Коефіцієнт забезпечення обчислювальною технікою ($K_{заб.о.т.}$)	$K_{заб.о.т.} = \frac{ПК}{Ч_{сп.пк}}$	$Ч_{сп.пк}$ - кількість співробітників підприємства, робота яких потребує наявності персонального комп'ютера (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{заб.о.т.} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК

Закінчення таб.1

1	2	3	4	5	
ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КАПІТАЛ	Процесний капітал	Коефіцієнт оновлення обчислювальної техніки ($K_{он.о.т.}$)	$K_{он.о.т.} = \frac{ПК_{мод}}{ПК}$	$ПК_{мод}$ – кількість модернізованих персональних комп'ютерів (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{он.о.т.} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
		Питома вага витрат на утримання соціальної інфраструктури в складі адміністративних витрат підприємства ($K_{утр}$)	$K_{утр} = \frac{B_{утр}}{AB}$	$B_{утр}$ – витрати на утримання соціальної інфраструктури (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{утр} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
	Технологічний капітал	Коефіцієнт витрат на зовнішню комунікаційну базу ($K_{ком}$)	$K_{ком} = \frac{B_{ком}}{B_{ін.оп.в}}$	$B_{ком}$ - витрати на зовнішні комунікації (телефони, Internet, тощо - визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{ком} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
		Коефіцієнт забезпечення засобами комунікації ($K_{заб.ком}$)	$K_{заб.ком.} = \frac{Cp_{ком}}{Ч_{cp}}$	$Cp_{ком}$ – кількість засобів комунікації -(визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{заб.ком} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
		Коефіцієнт інвестицій в НМА ($K_{ін.нма}$)	$K_{ін.нма} = \frac{КИ_{нма}}{КИ_{заг}}$	$КИ_{нма}$ – капітальні інвестиції в нематеріальні активи (визначається на підставі даних форми № 5 «Примітки до фінансової звітності» - рядок); $КИ_{заг}$ – загальний обсяг капітальних інвестицій (визначається на підставі даних форми № 5 «Примітки до фінансової звітності» - рядок)	$\uparrow K_{ін.нма} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
		Коефіцієнт інтелектуаломісткості ($K_{ін.смк}$)	$K_{ін.смк} = \frac{НМА}{B_{рп}}$	$НМА$ – вартість нематеріальних активів (визначається на підставі даних форми № 1 «Баланс» - рядок); $B_{рп}$ – виручка від реалізації продукції (визначається на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» - рядок 035)	$\uparrow K_{ін.смк} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК
		Коефіцієнт експертного обслуговування програмного забезпечення ($K_{ек.об.}$)	$K_{ек.об.} = \frac{ПЗ}{Ч_{кПЗ}}$	$ПЗ$ – кількість видів програмного забезпечення на підприємстві (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства); $Ч_{кПЗ}$ – кількість консультантів по програмному забезпеченню в штаті підприємства (визначається на підставі даних анкетування співробітників підприємства)	$\uparrow K_{ек.об.} \rightarrow$ \uparrow рівня захисту ІК

Висновки. Отже, оцінку рівня захисту інтелектуального капіталу промислового підприємства доцільно здійснювати за такими напрямками: загальна оцінка інтелектуального капіталу промислового підприємства, в межах якої визначено індикатори, що характеризують фінансовий стан підприємства, його ділову активність, рентабельність, продуктивність, стійкість економічного зростання тощо; поелементна оцінка рівня захисту інтелектуального капіталу промислового підприємства, що передбачає визначення індикаторів оцінки рівня захисту окремих елементів інтелектуального капіталу. Для оцінки рівня захисту людської складової інтелектуального капіталу промислового підприємства виокремлено дві групи індикаторів: індикатори, що характеризують рівень захисту інтелектуального капіталу людини та індикатори, що визначають рівень захисту капіталу знань підприємства. Для оцінки рівня захисту структурної складової інтелектуального капіталу промислового підприємства виділено такі групи індикаторів: індикатори оцінки рівня захисту клієнтського капіталу; індикатори оцінки рівня захисту організаційного капіталу, що включають в себе індикатори оцінки рівня захисту інноваційного, процесного і технологічного капіталу.

Перелік використаних джерел

1. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал / Э. Брукинг.; пер. с англ. Л.Н. Ковалик. – СПб. : Питер, 2001. – 288 с.
2. Гавкалова Н. Л. Формування та використання інтелектуального капіталу : наукове видання / Н. Л. Гавкалова, Н. С. Маркова. – Х. : ХНЕУ, 2006. – 250 с.
3. Геєць В. Економіка знань та перспективи її розвитку для України / В. Геєць. – К. : НАН України. Ін –т екон. прогноз., 2005. – 425 с.
4. Кендюхов О. В. Ефективне управління інтелектуальним капіталом : монографія / О. В. Кендюхов. – Донецьк : НАН України.

Інститут економіки промисловості ; ДонУЕП, 2008. – 363 с.

5. Лукичева Л. И. Управление интеллектуальным капиталом : учебное пособие / Л. И. Лукичева. – М. : Омега-Л, 2008. – 552 с.

6. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджених наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. N 14 в редакції наказу Міністерства економіки України від 26.10.2010 N 1361 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua>.

7. Мойсеєнко І. П. Управління інтелектуальним потенціалом : монографія / І. П. Мойсеєнко. – Львів : Аверс, 2007. – 304 с.

8. Стюарт Т. Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций. Новая постиндустриальная волна на Западе : антология / Т. Стюарт ; под ред. В. Л. Иноземцева. – М. : Academia, 1999. – 497 с.

9. Чухно А. А. Інтелектуальний капітал: сутність, форми і закономірності розвитку / А. А. Чухно // Економіка України. – 2002. – 11. – С. 48–55.

10. Шкурупій О. В. Інтелектуальний капітал у трансформаційній економіці : монографія / О. В. Шкурупій. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. – 268 с.

11. Edvinsson L. Intellectual Capital. Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower / L. Edvinsson, M. S. Malone. – N.Y. : Harper Business, 1997. – 224 p.

12. Hunter L. Measuring Intangible Capital: A Review of Current Practice / L. Hunter, E. Webste, A. Wyatt. – Melburn : Institute of Australia, 2005. – 240 p.

13. Roos G. Valuation and reporting of intangibles – state of the art in 2004 / G. Roos, S. Pike, L. Fernstrom // Leading and Intellectual Capital 2005. – № 2(1). – P. 21–48.

14. Skyrme D. Capitalization of Knowledge. From e –business to k – business / D. Skyrme – Oxford : Oxford, 2001. – 455 p.

15. Schultz T. W. Investment in People: The Economics of Population Quality. Berkeley and Los Angeles, CA: University of California, 1989. – P. 4–7

Kozhushko Olga

PhD (Economics), Associate Professor

Olga_kozhushko_z@ukr.net

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

9a, Lenina Ave., Kharkiv, 61001, Ukraine

Associate Professor

2007, Kharkiv National University of Economics

ACCOUNTING AND AUDIT

Кожушко О. В. Формування шкали оцінки рівня захисту інтелектуального капіталу промислового підприємства / О. В. Кожушко // Економіка: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць. – Випуск 265 : в 9 т. – Т. I. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. – С. 217– 225.

Кожушко О. В. Використання метода таксономії для оцінки рівня захисту інтелектуального капіталу промислових підприємств / О. В. Кожушко // Економічний аналіз : збірник наукових праць. – Тернопіль: Видавництво Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2010. – Вип. 7. – С. 246–251.